AVİM Yorum • No: 2019 / 59 • Eylül 2019

AB DEĞERLERİ EVRENSEL MİDİR?

Selim SEÇKİN

Misafir Araştırmacı

Avrupa Birliği kurumları içerisindeki değişim süreci, ABin yüzleşmekte olduğu sorunlara ilişkin çözüm yollarının da belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Özellikle ABin yürütme organı Avrupa Birliği Komisyonunun yeniden oluşması ve temel politikalara ilişkin yaklaşımları kamuoyu tarafından yakından takip edilmektedir.

Bu doğrultuda 2011 yılında Suriyede patlak veren iç savaş sonrası yaşanan mülteci krizi ve bu krizin 2016 yılına gelindiğinde ulaştığı boyut ABnin çözüm arayışı içerisinde olduğu sorunlardan en önemlilerindendir. Ancak mülteci krizini salt Suriye iç savaşı ile sınırlandırmak doğru değildir. Kuzey Afrika da dâhil olmak üzere Avrupaya çeşitli coğrafyalardan yasal veya yasadışı yollarla pek çok kişinin ulaşmak istediği ve bu hususun önümüzdeki süreçte ABnin başını daha ağrıtacağı açıktır.

Bu çerçevede ekteki makaleden anlaşılabileceği üzere AB içerisinde mülteci krizi bağlamında daha radikal adımlar atılmasına yönelik beklentiler bulunmaktadır. Bu beklentilerin de öncelikli muhatabının yeni kurulacak Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa Birliği Parlamentosu olduğuna dikkat çekilmektedir.

Makalede, AB içerisinde alınacak kararlarda nasıl bir yol izlenebileceğine dair de öneriler getirildiği belirtilmelidir. İlk olarak şu an için yetersiz kalan dış politikalar yerine Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin temel alınması gerektiğinden bahsedilmektedir. İkinci olarak ise 2016 yılında mülteci krizinin kontrol edilemez boyutlara ulaşmasını takiben oluşturulan Eylem Planının yeniden değerlendirilmesi ve yenilenmesi gösterilmektedir. Son olarak ise mültecilere ev sahipliği yapan ülkelere verilen desteklerin artırılmasından bahsedilmektedir.

Yazar tarafından sunulan bu usuller çerçevesinde oluşturulacak yeni mülteci politikasının AB içerisindeki ülkelerin güncel siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel gerçeklerini göz ardı etmesi itibariyle uygulanabilir olup olmadığı tartışmaya açık bir konudur.

Öncelikle yazar tarafından bir anlamda 2016daki Eylem Planına alternatif olarak sunulan BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile belirtilen plan birbirlerinden temel olarak büyük farklılıklar içermemektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin çok daha geniş bir alanı kapsadığını göz ardı etmemekle beraber mülteci krizi özelinde iki belgenin içerdikleri amaçlar açısından birbirine benzediği söylenebilir.

İkinci olarak Eylem Planının değişmesi gerektiği önerisi, mülteci sayısının düşük rakamlarda seyretmesine rağmen tekrar bir artma eğilimine girdiği gözlendiğinde yerinde görülebilir. Bu çerçevede Planın günün koşulları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi ve ihtiyaçlara cevap verebilecek düzeye çekilmesi mülteci krizinin tekrar canlanmadan kontrol altına alınması açısından yararlı olabilir. Ancak burada da değişikliklerin ne doğrultuda gerçekleşmesi gerektiğine dair herhangi bir öneri getirilmemiştir.

Üçüncü olarak mültecileri kabul ederek Avrupaya ulaşmamalarını sağlayan ülkelere yapılan desteklerin daha da artırılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu noktada ilginç bir husus da Ürdün, Lübnan ve Bangladeş gibi ülkeler örnek gösterilirken en fazla mülteciye ev sahipliği yapan Türkiyeye yer verilmemesidir. Türkiye ile AB arasında imzalanan 18 Mart 2016 tarihli Mutabakatın etkisi göz önüne alındığında Türkiyenin bu krizin çözümünde üstlendiği rolün göz ardı edilmesi mümkün değildir. Mutabakat sayesinde Ege Denizindeki ölümler ve yasadışı yollarla göç büyük oranda azalmıştır. Dolayısıyla, uluslararası boyutta bir işbirliği sağlanmaksızın oluşturulan yeni politikaların da ne denli başarılı olabileceği belirsizdir. Bu nedenle Budapeşte Süreci gibi girişimlerin öneminin daha da artacağı açıktır.

AB içerisinde mülteci krizine yönelik arayışların özelikle Türkiyenin ikinci bir mülteci akınını üstlenemeyeceği yönündeki açıklamasından sonra hız kazanması dikkat çekici bir diğer hususdur.

Bu hususa ek olarak, ABnin 2016 Mutabakatı ile Türkiyeye taahhüt etmiş olduğu 3+3 milyar Avroluk yardım paketinin ödemesini henüz tamamlayamadığı ve AB ülkelerinin yaşamakta olduğu ekonomik sorunlar düşünüldüğünde mülteci kabul eden devletlere yönelik yardımın artırılması da tartışmaları beraberinde getirecektir.

Brexit konusu ile siyasi ve ekonomik büyük bir belirsizlik içerisinde olan ABde artan yabancı düşmanlığı, islamofobi ve aşırı sağ elimli hareketler de mülteci krizine kalıcı bir çözüm bulunmasına engel teşkil eden konulardır. Bu çerçevede yeni Komisyonun kurulma aşamasında, aşırı sağın söylemini başka bir dille ifade eden Avrupa Yaşam Tarzının korunması politikasının gündeme yerleştiği şu dönemde, bu sorunlara değinilmeksizin çözüm sunma arayışı, temelleri sağlam olmayan bir çaba olarak değerlendirilebilir. Ne olduğu giderek soyutlaşan ve bencilliğin ön plana çıktığı değerlerin korunması kavramına odaklanan Avrupa devletlerinde, yabancı karşıtı söylemler ile aşırı sağ partilerin her geçen gün güç kazandığı da düşünüldüğünde mülteci sorunun bu boyutunun da mutlaka değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda mülteci krizinin aşılmasında en önemli güç olarak gösterilen ABnin politikalarının nasıl şekilleneceği merak konusudur. Bununla birlikte yazıda belirtilenler doğrultusunda, ABnin mülteci kabul etme bağlamında sorumluluğu paylaşmaktan ziyade siyasi, ekonomik ve kültürel anlamda en az zarar ile krizi atlatma hedefinde olduğu belirtilebilir. Nitekim mülteci ağırlama hususunda önde gelen ülkelerden olan Türkiye, Lübnan ve Ürdünün ev sahipliği yaptığı mültecilerin sayısı değerlendirildiğinde yazar tarafından sunulan 2025 yılı itibariyle en az 250.000 mültecinin yeniden yerleştirilmesi hedefi ABnin mülteci ağırlamaktaki isteksizliğini ortaya koymaktadır.

Ek: "Transforming the EU's Response to Forced Displacement.", Imogen Sudbery, erişim 13 Eylül, 2019, https://euobserver.com/stakeholders/145855.

Fotoğraf: t24.com.tr

Yazar Hakkında :

Selim Seçkin, 2016 yılında İ.D. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi □□□□ mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından 2017 yılında Ankara Üniversitesi Özel Hukuk Bölümü □□□ tezli yüksek lisans programına başlamış olup yüksek lisans tez çalışmalarına devam etmektedir. Ayrıca, 2017 yılından bu yana Ankara Barosu'na kayıtlı olarak serbest avukatlık yapmaktadır.
Ağustos 2019'da Misafir Araştırmacı olarak AVİM'e katılmıştır.

Atıfta bulunmak için: SEÇKİN, Selim. 2026. "AB DEĞERLERİ EVRENSEL MİDİR?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 59. Eylül 16. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/AB-DEGERLERI-EVRENSEL-MIDIR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır